

III. ОСВІТНІ РЕФОРМИ ТА ІННОВАЦІЇ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ОСВІТИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ЙОГО ПРОЕКЦІЯ НА ВІТЧИЗНЯНУ СИСТЕМУ ОСВІТИ

Микола Головка, к.п.н.
Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ

Порівняльний аналіз європейського досвіду розвитку шкільної фізичної освіти показує, що однією з найважливіших складових, яка визначає тенденції його трансформації, є зміст освіти. В більшості європейських країн та країн пострадянського простору розвиток шкільного курсу фізики співвідноситься, з дидактичним обґрунтуванням його стандартизації та пошуку механізмів реалізації освітнього стандарту в практиці загальноосвітньої школи. Активні дослідження проблеми стандартизації шкільного курсу фізики здійснюються в країнах Європейського Союзу, Україні, Росії, Молдові. Так, наприклад, реформа шкільної фізичної освіти в Молдові, яка починалася з переходу від традиційних аналітичних програм до шкільного куррикулуму, орієнтованого на загальні та ключові освітні цілі, продовжилася в напрямі формування компетентностей як інтегрованих характеристик особистості школяра. У цьому аспекті модернізація змісту шкільного курсу фізики спрямована на зміну акцентів з результатів, заснованих на освітніх цілях, на результати, заснованих на компетентностях, а також перехід від фрагментарного куррикулуму до куррикулуму цілісного. У публікаціях молдовських дидактів науково обґрунтована педагогічна модель куррикулуму з фізики орієнтована на кінцеві результати навчання фізики у формі компетентностей, реалізацію діяльнісного підходу до формування особистості вчителя, тісний зв'язок шкільного

стандарту з фізики з інтересами і здібностями учнів та очікуваннями суспільства [1, с. 6].

Європейські тенденції розвитку шкільної освіти орієнтують її природничо-наукову складову на задоволення сучасних потреб ринку праці, суспільних та особистісних вимог. Інструментом досягнення цих цілей розглядається, зокрема, компетентнісно-кваліфікаційний підхід до побудови фізичної освіти, який реалізується через категоріальну схему ключових компетентностей. При цьому пріоритетним завданням модернізації шкільної фізичної освіти виступає реалізація компетентнісного підходу в проектуванні змісту шкільного курсу фізики.

У цьому контексті найбільш перспективними виступають такі напрями розвитку змісту фізичної освіти, як стандартизація, гуманізація і гуманітаризація, збагачення та осучаснення, оптимізація співвідношення гуманітарної і природничо-математичної складових, адаптація до нових умов і потреб полікультурного суспільства.

Стандартизації, як обов'язкової нормативної проекції найбільш істотних складових змісту освіти, в європейських країнах приділяється особлива увага. Освітній стандарт розглядається функціональним інструментом визначення та забезпечення реалізації знань, навичок і цінностей, які формуються в учнів загальноосвітньої школи [2, с. 17 – 18].

Одним з підходів проектування стандарту з фізики на основі компетентнісного підходу є орієнтація змістовної частини на формування ключових компетентностей, які характеризуються високим ступенем узагальненості, а також предметної компетентності з фізики. Формування предметної компетентності розглядається як один з етапів формування ключових компетентностей. Так, в куррикулумі з фізики для ліцеїв Молдови загальні компетентності представлені компетентністю наукового пізнання, яка розглядається як цілісна сукупність внутрішніх ресурсів учнів, загальних для біології, фізики, хімії. Вона ґрунтується на взаємодії діалектичного та епістиміологічного мислення, адекватного використання наукової мови і проявляється при вирішенні значущих ситуацій, змодельованих учителем. До предметних компетентностей з фізики відносять компетентності інтелектуальних надбань у галузі фізики, наукового дослідження, спілкування науковою мовою, специфічною для фізики, праксиологічних надбань у галузі фізики, забезпечення безпеки навколишнього середовища [1, с. 14-17].

При такому підході реалізується перехід від змісту шкільної фізичної освіти, орієнтованої на досягнення педагогічних цілей, до формування навчальних компетентностей. Важливе значення для проектування освітнього стандарту мають методологічні основи його формування та оцінювання рівня досягнень, педагогічні принципи і цінності.

Викладені підходи щодо модернізації змісту шкільної фізичної освіти проектується на вітчизняну систему загальної середньої освіти. Актуальним є удосконалення шкільного курсу фізики, зокрема, у напрямках: розвантаження змісту від другорядних елементів інформативного спрямування, засвоєння яких носить репродуктивний характер, зменшення кількості дидактичних одиниць на запам'ятовування учнями; компетентнісний підхід у формуванні змісту навчання, в першу чергу, через посилення компетентнісної спрямованості системи вимог до рівнів навчальних досягнень учнів; дотримання логіки структури та змісту навчальної програми відповідно до вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти; забезпечення логічної завершеності базового курсу фізики (7-9 кл.) через посилення змісту навчальними елементами, спрямованими на формування в учнів уявлень про застосування фізичних знань у сфері матеріальної й духовної культури, прояви і наслідки фундаментальних взаємодій, універсальний характер законів збереження в природі, історичний шлях розвитку фізичної картини світу, роль фізики як фундаментальної науки сучасного природознавства, а також умінь застосовувати закони збереження для пояснення фізичних явищ і процесів, обґрунтовувати органічну єдність людини та природи; посилення змісту навчання фізики елементами, засвоєння яких відбувається із використанням методів активного навчання і проектується на формування предметної та широкого кола ключових компетентностей учнів. Зокрема, через розширення орієнтовної тематики навчальних проектів та поглиблення їх змістового наповнення; розширення можливостей учителя щодо планування навчального процесу з фізики, виходячи з особливостей авторських методичних систем (розподіл годин за розділами програми, обов'язкове оцінювання лабораторних робіт тощо).

Література

1. Физика. Астрономия. Методический гид лицеев с русским языком обучения /И.Ботгрос, В.Боканча, В.Чувага [и др.]; ред.: Е.Боканча. – К.: Cartier, 2010 (F.E.-P. «Tipogr. Centr.»). – 112 p.
2. Денищева Л.О., Глазков Ю.А., Краснянская К.А. Проверка компетентности выпускников средней школы при оценке образовательных достижений по математике // Математика в школе. – 2008. – № 6. – С. 19 – 30.
3. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – К., 2011.– Режим доступу: <http://www.guonkh.gov.ua/content/documents/22/2144/Attaches/Derzh.standart.doc>.

СТРУКТУРНІ РЕФОРМИ ТА РЕФОРМИ ОСВІТЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В РАМКАХ СУЧАСНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Юлія Заячук, к.п.н.

*Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів*

Сьогодні у Європі відбувається процес величезних змін у галузі вищої освіти. Прикладами таких змін є: зростання ролі вищої освіти у суспільстві, посилення впливу глобалізації на вищу освіту, розвиток інтеграційних процесів на європейському континенті, котрі є явищем, що окреслюють нинішній і майбутній поступ Європи.

Процес «інтернаціоналізації» вищої освіти, тобто посилення інтеграційних процесів між національними системами вищої освіти країн Європи як складова загального процесу глобалізації, став ключовим питанням в Європі у 90-х роках ХХ ст. Це очевидно означає, що дане питання визнається проблемною точкою і, водночас, бачаться можливості для його вирішення.

Зазначимо, що у Європі для характеристики процесу інтернаціоналізації використовуються три терміни: інтернаціоналізація, євро-